

Una clivella

(ALDC, II, 448. Una clivella)

L'enunciat es refereix a una 'obertura longitudinal produïda en un mur o en un altre cos dur', concepte que ha estat onomasiològicament ben productiu. Des del vessant areal, notem que *esquerda* predomina en el cat. central, amb punts isolats de *escltxa*; l'arcaisme *creballa* perviu en àrees perifèriques, ross. i rib.; *bada*/*badall* s'estenen pel val. i tort., així com *clivell*/*crivell*, compartit pel balear; *trenc* i *crull* són propis del balear.

Esquerda (var. *escarda* 111) és d'origen fràncic (< *SKERDA, cf. fr. *écharde*); *escltxa* és var. de *esquetja* (< gòtic *SKEGGIA) amb *l* a causa de l'encreuament amb *ascla* 'estella'; *creballa* és der. de CREPARE ('cruixir, petar' → 'fendre, clivellar') amb el suf. *-alla* (< llat. *-ACULA*) o potser ja del llat. *CREPACULA; notem les var. *crebaia* 18, 23, amb iodització; *escreballa* 89, 90, 99, amb prefix que pot ser del verb *escreballar*; *escarballa* 6, *escarbella* 8, 9, amb metàtesi i canvi de vocal tònica a partir de formes arizotòniques del verb; *esgrebella* 5, amb sonorització de la velar; *escrafalla* 93, per homonimització amb *fall*; *creba*[θ]a 100, per canvi de sufix (cf. fr. *crevasse*). El mateix CREPARE encreuat amb CRIBELLARE és responsable de *crivell* (i *escrivella* 105; *griella* 36) i de les var. dissimilades *clivell*, *-a*, *clivilladura* 85, *clavill*, aquesta especialment val. amb canvi de la vocal tònica a partir del verb *clivellar-se* > *clevillar-se* > *clevill*; el mall. *crull*

[pron. *crui*] deu pertànyer a aquesta família: seria un deverbal de *cruiar* (< llat. CRIBELLARE > *crivellar* × *crebaia* > **criveiar* > *creviyar* > **cruviyar* > *cruiar*); l'alg. *crepadura* 85 deu ser manlleu al sard (der. del verb *crepar*) o adaptació de l'it. *crepatura*. *Bada* és postverbal de *badar* (< llat. BATARE 'obrir-se'), com *bado* 150, 152 i *bat* 149; són sufixats *badall*, *badat* 65, 181; *badada* 175, 179; *badoc* 147, 151, amb el sufix preromà *-oc*. *Trenc* és deverbal de *trencar* (< cèltic *TRENKO 'tallo'; var. *trencada* 49). *Ascla* deriva del llat. vg. ASCLA, reducció de ASSULA, dim. de ASSIS 'post', i de 'estella' ha passat a 'escltxa'. *Esberla* 61, 63, postverbal de *esberlar* (potser < llat. *EXVIRGULARE 'estellar, partir'; llat. VIRGULA 'branqueta'). *Regata* 122, 136 (der. *regatera* 116) és un der. de *rega* 'solc' (< cèltic RICA) amb el suf. dim. *-ATA*. *Fall* 90, 93, 94, 98, 100 (var. *falla* 101) és un deverbal de *fallir* (< llat. vg. FALLIRE < llat. cl. FALLĒRE) 'enganyar; escapar de' evolucionat a 'fractura; escltxa' a través de 'enfonsament parcial d'un terreny'. *Garita* 134, 137, 142, segons el *DECat*, podria provenir de CREPITA 'clivellada' a través del mossàrab. *Claror* 138 fa referència a la llum que entra per l'esquerda. Són perifràstics i no específics: *s'ha obert* 187, *s'ha badat* 134, 185; *està esgrelat* 70, verb format sobre *grell* 'grill' en el sentit de 'línia que divideix les dues vessants'; *s'ha esventat* 122, per l'exposició al vent que suposa una clivella; i participen de la interferència cast. *raia* 59 (< cast. *raya*), *ra*[χ]a 87 (< cast. *raja* 'fenella') i *grieta* 93, 160, 187, 189, 190 (< cast. *íd.* < ant. *crieta* 189 < llat. vg. CREP(I)TA). Són mots normatius *clivella* i *esquerda*.

